

דף כז:--כח. - עביר איניש דינא לנפשיה

תמצית הראיות

מתי עושה אדם דין לעצמו?

רב יהודה: רק אם ייגרם הפסד עד לכתו לבית-הדין.

רב נחמן: אף שאין צפוי הפסד, אין עליו לטרוח.

רבנו חננאל: "והביאו ח' הלכות לברר הלכה כמאן מתרוייהו, ושנינו לכולהו; וקיימא לן כרב נחמן, והני כולהו בשינויא דרב נחמן הלכתא כותיה".

נציע סימן ל-8 ההלכות: **שינוי שמט בעל-החצר נרצע נתקל וקצתה דרך-רבים פאה.** 4 הראשונות הן לרב נחמן ונגד רב יהודה, ו-4 האחרונות הן נגד שניהם - כשיש הפסדי.

(1) **בן בג בג:** 'שבור את שינוי' היכנס בחוזקה לחצר-רעך לקחת את שלך!

א- חכמים חולקים עליו; ר' ינאי: הכל בדין (אך הלשון קשה).

(2) שור עלה על שור אחר להרגו **ושמט** בעל התחתון שורו, ונפל העליון ומת - פטור; לכאורה אפילו במועד אף שעתיד לקבל תשלום מלוא הנוק.

-הותר לשמוט רק בתם, שאם בדין יפסיד חצי-הנוק. [ואם דחף את העליון ומת חייב עכ"פ, שהיה לו לשמוט את התחתון].

(3) אחר מילא חצרו פדי יין ושמן - **בעל-החצר משיבר** ויוצא ונכנס.

-רבנ"י: יוצא לב"ד, נכנס להביא ראיות נגד המערער (שובר רק לצורך זה, מפני הפסד).

(4) אדון שהיכה ופצע את עבדו-העברי (**נרצע**) שסיים זמנו ומסרב להשתחרר - פטור.

א- כשהחל לגנוב ממנו (הפסד); רבנ"י: כשנשוי שפחה כנענית, איסור (אין זה דין 'לעצמו').

(5) משנתנו: **הנתקל** בכד שהונח ברה"ר (וחסם את רה"ר) ושברו פטור; הא שובר בכוונה חייב!

רב זביד: 'נתקל' נאמר רק לעניין חיוב-הנוק שבסיפא.

(6) הבאה להציל את בעלה ממכהו וביישה - **"וקצתה את-כפה"** לשלם!

-כשיכלה להצילו באופן אחר.

(7) **דרך-הרבים** עוברת בתוך שדהו, נטלה ונתן להם אחרת - שתיהן לרבים!

רב זביד: קנסוהו שמא ייתן דרך מעוקלת; רב משרשיא: בכזה מדובר; רב אשי: כל החלפת דרך היא 'עקלתון' לחלק מהאנשים. ומצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו.

(8) בעה"ב הניח פאה, ועניים באו ולקחו מצד אחר - שניהם פאה!

-רבא: לעניין פטור ממעשר.

[כ"א בכסלו התשפ"ו]

¹ לפרש"י (כח. ד"ה הא שברה); אך לתוס' (שם ד"ה טעמא) הראשונה שבהם היא כנגד רב נחמן בלבד (ראה הערה הבאה).

² מכאן ואילך הראיות הן כנגד שניהם - מקרים שבהם יש הפסד ובכ"ז לכאורה לא הותר לעשות דין לעצמו. וכן זו דמשנתנו, יש לו הפסד, שאינו יכול לעבור - רש"י. תוס': ראייה זו כנגד רב נחמן בלבד, שאין זה הפסד, שברה"ר יכול להקיף וללכת מסביב.